

't nest, en nu kwam iederen dag een ei er bij. Toen 't vijfde er was, gingen we vreezen, dat de vogel onuitputtelijk zou zijn; maar daarbij bleef het toch.

Natuurlijk maakten wij allerlei gissingen, hoe de jonge vogels er wel uit zouden zien; of ze ook zoo'n platte kuif hebben zouden als de kanarie en dergelijke meer. We zullen voor ditmaal de lezers er ook naar laten raden, en hopen een volgende keer te vertellen, hoe het verder met de broeierij afliep.

G. H. BIJMAN JR.

ORCHIDEEËN.

(EEN LAATSTE WOORD AAN DEN HEER KEMPEES)

In aflevering 10 van *D. L. N.* dient de heer Kempees mij van antwoord over mijne opmerkingen naar aanleiding van zijn artikel over Orchideeën. Ik kan echter niet zeggen, dat dit veel in mijne zienswijze veranderd heeft.

De heer K. geeft toe, dat het lijstje van vindplaatsen voor uitbreiding vatbaar is, wil echter toch de scheiding blijven doorvoeren, want *die standplaatsen zijn echter niet de voor de plant meest geschikte* (blz. 209).

De heer K. zegt hiermee meer, dan hij verantwoord kan. Een standplaats is m. i. geschikt voor eene plant, wanneer zij daar welig groeit en bloeit. Welke standplaats echter de *meest* geschikte is, is maar niet zoo dadelijk uit te maken, en allermint is 't voldoende, zonder eenig bewijs te verklaren, dat de door mij opgegeven vindplaatsen niet de meest geschikte waren.

Schrijver vervolgt: „of liever de planten zijn door hun wortelsymbiose bijzonder voor het veen aangepast, maar daarom is normale voeding niet onmogelijk geworden, dat heb ik toch nooit beweerd.” (Blz. 209.)

Het zij mij vergund, de heer K. met zijne eigene woorden te bestrijden:

„Ziedaar tegelijkertijd de vraag opgelost, waardoor kweekproeven met veen-orchideeën zoo dikwijls mislukken. Het is niet de moeielijkheid den goeden grond te vinden en de juiste vochtigheidstoestand te treffen, maar zij ligt in de omstandigheid, dat wij niet alleen de Orchidee maar ook de zwam moeten kweken” (blz. 38), en even verder: „Ook het zaaien van Orchideeën levert groote moeielijkheden op en dit is weer in dezelfde oorzaak te zoeken. Het Orchideeëenzaad is in zijne ontwikkeling geheel afhan- van de zwam, die voor de voeding zorgt. Is zijn voedster niet aanwezig, dan is het zaad onherroepelijk ten doode opgeschreven.”

„Ook heb ik niet gezegd, dat de aard-orchideeën nooit zwamdraden vertoonen,” schrijft de heer K. verder op blz. 209. Dit klopt niet met zijn gezegde op blz. 57: „Wij hebben reeds gewezen op het verschil in bladeren van aard-orchideeën die geen, en veen-orchideeën die wel zwamvoeding hebben.”

Op pag. 210 staat verder: *Platanthera montana* is geen echte veenplant. Dit ben ik met den heer K. volkomen eens. Toch verwondert mij dit gezegde. Immers *P. montana* voldoet geheel aan de eischen, die hij aan „veen-orchideeën” stelt, behalve dat zij breede bladeren heeft en in veen niet voorkomt. Maart dit laatste heeft zij gemeen met de meeste orchideeën uit mijn lijstje. Dus dat zijn ook geen veen-orchideeën?

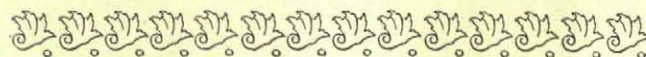
Dit als antwoordt aan den heer K.: over de slijmkwestie heb ik niets meer te zeggen.

Tot slot nog een opmerking. Ik zal de laatste zijn, om

te beweren, dat de Nederlandsche Orchideeën niet tot twee groepen te vereenigen zijn. Maar de groepen stel ik mij anders voor dan de heer K., nl. de ééne groep met duidelijken knol, de andere met wortelstok (*Epipactis*, *Listera*, *Neottia* en *Coralliorrhiza*). Wil men die groepen namen geven en kiest men daarvoor de grondsoort, waarop de *bekendste* vertegenwoordigers het *veelvuldigst* voorkomen, wil men dus (zooals prof. De Vries ongetwijfeld bedoelt) in *dien* zin spreken van „veen”- en „aard”-orchideeën, dan heb ik er vrede mee, hoewel, ter voorkoming van begripsverwarring mij eene andere naam, bv. „wortelstok”- en „knol”-orchidee liever was.

Haarlem, 9 Maart 1905.

J. A. LODEWIJKS JR.

CONVOLVULUS.

Naar aanleiding van uw artikel in een der laatste afleveringen van „De Levende Natuur” wil ik u toch even meedeelen, dat ik aan den grintweg van Dalfsen naar Zwolle op een paar verschillende plaatsen *Convolvulus* vond, die geheel overeenkwam met de door u beschrevene. Ik meende toen „*sylvestris*” te vinden, doch de wel degelijk spitse en niet-stompe schutbladeren deden me twifelen. Eens te St. Johannesga (Fr.) logeerende, vond ik daar aan den weg groote, rose en wit gekleurde *Convolvulussen*, waarvan ik me echter geen bijzonderheden meer herinner.

Vroeger wonende bij Dalfsen, heb ik daar in den omtrek veel gebotaniseerd. Vooral aan de Vechtdijken is een groote verscheidenheid van planten te vinden. In 't voorjaar wisselt het geel van de *Potentilla verna* er zoo aardig af met het mooie blauw van *Veronica prostrata*. En wie er in den zomer de wilde duizendschoontjes (*Dianthus deltoïdes*) ziet bloeien tusschen de *Campanula's* (*rotundifolia*) met hunne lieve bengelende klokjes, heeft er een wandeling over den dijk voor over, al maakt men soms op minder aangename wijze kennis met de doornige bladeren van *Eryngium campestre* en de dito takken van *Ononis spinosa*. De lila bloemtrossen van *Veronica longifolia* trekken meer de opmerkzaamheid dan de sedums, waarvan verschillende soorten te vinden zijn. *Sedum allum*, — *Boloniense*, — *reflexum* bedekken soms geheele plekken aan den zonkant van den dijk, terwijl op een paar plaatsen ook *S. sexangulum* voorkomt. Als het najaar in aantocht is, en de zomerbloemen gedaan hebben, vindt men de groote, gele bloemen van *Inula britannica* en nog de groenachtig-gele bloempjes van een labiaat (*Teucrium scorodonia*).

Aan wegen en in weilanden komen nog meer andere planten voor. In 't laatst van Maart is een vochtig plekje in een weiland geel gekleurd, niet door speenkruid, zooals men op 't eerste gezicht allicht zou denken, doch door *Gagea*. Altijd verwonderde ik mij over het groote aantal miniatuur-bolletjes, die in een gemeenschappelijk omhulsel besloten zaten. Nog vroeger dan *Gagea* bloeit overal *Veronica hederaefolia* en later o. a. de beide *Alchemilla*-soorten, *Tragopogon*, *Thalictrum*, *Eupatorium*, *Pimpinella*, *Sanguisorba* en niet te vergeten *Impatiens noli tangere*.

Op het eenige mij bekende plekje in de nabijheid van Dalfsen waar *Oenothera's* groeien, vond ik een twintigtal exemplaren van *Listera ovata*, terwijl er ook elk jaar een paar eenzame *Erythraea's* hunne rose bloempjes vertoonden.

Wandelende over de heide van Dalfsen naar Nieuwleusen maakt men weer met een eenigszins andere flora kennis. *Juniperus* en *Gagel*, die men op de heide bij Ommen zoo

veelvuldig aantreft, ontbreken hier geheel. Maar verschillende, hoewel zeer gewone orchis-soorten, maken dit zogenoemde plaggenveld des te aantrekkelijker. *Orchis morio*, *Orchis maculata*, *Platanthera bifolia*, *Epipactis palustris* en *-latifolia* komen er voor, en men wordt op 't een of andere gunstige plaatsje somtijds ook verrast door de bij elke hernieuwde kennismaking weer bekoorlijker schijnende, *Pyrola's* (*rotundifolia* en *minor*). Eenmaal vond ik een orchis met zeer forschen bloemstengel en witte bloemen met een bruin en geel gevlekte lip. Tot mijn spijt heb ik haar niet direct gedetermineerd, en de volgende jaren was er op dezelfde plek geen spoor meer van te vinden. In 't voorjaar siert *Valeriana dioica* het nog moerassige veld bijna niet minder mooi dan later de prachtig blauwe *Gentiaan* en het *Parnaskruid*. Op het planten-verbredingskaartje voor *Parnassia palustris*, staat naar ik meen, deze vindplaats niet vermeld.

Als bijzonderheid kan ik nog mededeelen, dat te Smilde het knopkruid (*Galinsoga parviflora*) zeer algemeen voorkomt. Dezen zomer zag ik een slecht onderhouden tuin, waar niets anders meer groeide. Het andere onkruid had den strijd niet kunnen volhouden tegen dit, aan de vijf witte lintbloempjes direct kenbare composietje.

Zoo nu en dan leest men eens van de velden met O.-I. kers in de buurt van Haarlem. O. a. wordt in een artikel aangehaald, dat het alleen om de zaden te doen is. Waarvoor worden nu echter die zaden gebruikt? Bij voorbaat dank voor een antwoord.

W. J. STAAL.

Vragen en Korte Mededeelingen.

Van de Redactie.

Ieder die in den afgelopen jaargang een of meer artikelen heeft geschreven, honorarium verlangt en dit nog niet heeft ontvangen, wordt verzocht zijn kaartje met *duidelijk adres* bij de Redactie in te zenden voor 1 Mei e. k.

Amsterdamsche Entomologische Club.

Op Zaterdag 21 Januari 1905 hield de „A. E. C.” hare 36ste bijeenkomst, onder voorzitterschap van Dr. J. Th. Oudemans, des avonds te 8 uur, in „Zeemanshoop.”

Aanwezig 9 leden. De heer Polak is met kennisgeving afwezig.

De heer De Meijere stelt ter bezichtiging eene uitgezochte collectie vreemd gevormde insecten. Hieronder nemen een aantal Membraciden, vooral uit Zuid-Amerika afkomstig, de voornaamste plaats in en munten uit door de meest verschillende, wonderlijk gevormde uitsteeksels aan den prothorax. Ook worden verschillende Diptera en Hymenoptera vertoond, welke in hunne gedaante sterk van de gewone typen afwijken, alsmede wantssoorten, die groote hoeveelheden was afscheiden.

De heer Mac Gilla vry vermeldt talrijke goede vangsten op coleopterologisch gebied, door hem in 1904 gedaan, inzonderheid te Winterswijk, gedurende de excursie van de Nederlandsche Entomologische Vereeniging, en verder te Barchem, Valkeveen (Naarden), Hilversum, Amsterdam, Overveen en Schoonoord (Dr.). De voornaamste dezer vangsten zijn vermeld in de „Tweede lijst van soorten en variëteiten nieuw voor de Nederlandsche Fauna” enz. van Dr. Everts, Tijdschr. voor Entom., Dl. XLVII, 1904, p. 172. Verder toont spreker *Cassia-peulen*, waarin zoowel

Lepidoptera als Coleoptera (*Tribolium confusum* Duv.) huizen.

De heer Van Beek laat sluipvampen zien, door hem verkregen uit *Trichiosoma lucorum* L.

De heer Oudemans bespreekt het voorkomen van abnormaal kleine voorwerpen bij Lepidoptera, inzonderheid bij dagvlinders. Hij stelt er een aantal ter bezichtiging, vooral Lycaeniden. Ook doet hij eenige biologische mededeelingen omtrent *Dixippus morosus*. Ten slotte wekt hij de leden op, om al wat zij bezitten van insectenwoningen in te zenden op de a. s. Biologische Tentoonstelling. De heer De Meijere is bereid, de voorwerpen in ontvangst te nemen (in Artis).

Rotterdamsche Natuurhistorische Club.

Vergadering 20 December 1904 in de Diergaarde.

Bij afwezigheid van den voorzitter opent de heer Dr. Büttikofer de vergadering, om daarna het woord te geven aan den heer Dr. Wouterlood, welke, naar aanleiding van spiritus-materiaal, eenige mededeelingen doet over *Utricularia*.

De heer De Koning behandelde de orde der *Oligotricha*, die zich van de andere orden der infusoren onderscheidt door een lichaam zonder wimpers, een links gewonden, adonale spiraal loodrecht op de lengte-as en een hoefijzer-vormige kern in een vlak, eveneens loodrecht op de lengte-as.

Van bijna alle soorten in zoetwater voorkomend (wier aantal zeer gering is) liet spr. afbeeldingen zien (alle van om Rotterdam gevonden soorten): *Strombidium gyrans* (Stokes), *Strombidium turbo* (Cl. et L.), *Halteria grandinella* (O. F. M.) behoorende tot de fam. Halteria en van *Tintinnidium fluviatile* St. en een *Codonella*-soort, behoorende tot de fam. der *Tintinnoidena* die zich van de eerste onderscheidt, doordat de individuen in een hulsel zijn opgesloten.

De *Codonella*-soort wijkt af van *Codonella lacustris* Entz., de eenige, die spr. voor zoetwater vermeldt, door het totaal ontbreken van een deksel aan het omhulsel. Vroeger had men het dier (uit de ledige omhulsels) tot de Rhizopoda gerekend als *Diffugia cratera* Leidy. Dat deze vergissing niet zoo absurd is, als ze gelijkt, bleek uit de vergelijking met een in natura getoonde schaal van *Diffugia lobostoma* Leidy.

Tot vergelijking met de soorten van de orde der Heterotricha werd een ex. getoond van *Stentor coeruleus*.

De tot de Diatomaceën behorende *Bacillaria paradoxa*, vroeger in de Rotte gevonden, en die alleen wordt opgegeven voor zoutwater, werd nu door spr. waargenomen in de buurt van de Kralingsche Plas, en schijnt hier dus meer in zoetwater voor te komen.

De heer Dr. Büttikofer vertoont een fraai, geheel tam ex. van den Javaanschen Ichneumon (*Herpestes javanicus*) en knoopt daaraan vast een systematisch overzicht over dit geslacht, bestaande uit 28 soorten, waarvan 17 in Afrika, en de rest in Zuid-Azië en op de Soenda eilanden voorkomen. Zij zijn gemakkelijk herkenbaar aan de ruige ongevlekte vacht, den puntigen snuit en de meestal aan de basis dikke en naar achteren puntig uitlopende staart. De grootste en meest bekende soort is de Egyptische Ichneumon (*H. Ichneumon*) bijna zoo groot als een kat; in de nieuwste schoolboeken zelfs nog steeds vermeld als heilig bij de oude Egyptenaren, omdat het dier de krokodillen-eieren zou opeten; terwijl het in werkelijkheid deze vrij wel met rust laat, en bij de tegenwoordige Egyptische boeren als een gevaarlijke kippen- en eierendief algemeen gehaat is en ijverig wordt vervolgd.

De heer v. d. Hoop geeft rond een aantal Kaapsche insecten.

De heer J. G. Zöllner deelt een en ander mede aangaande een *Smerinthus*-soort.

De heer Wachter geeft een aantal vormen rond van *Salix pentandra* L., *S. fragilis* L., *S. alba* L. en van *S. fragilis alba* (*S. Russeliana* Sm) en uit het vermoeden, dat deze bastaard niet zoo zeldzaam is, als de verschillende flora's wel aangeven; aangezien hij dezen boom op verscheidene plaatsen om Rotterdam en Vlaardingingen in beide geslachten heeft aangetroffen, en ex. ontvangen heeft, door den heer Blijdenstein bij Lonneker gevonden.

G. VAN ROON, }
W. H. WACHTER. } Secr.